

Πρωτοβουλία
για το Άρθρο 12.

Τίτλος Δράσης:
«**Ζούμ**
στην τάξη μας»

(Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση)

Τίτλος Δράσης: «**Ζουμ στην τάξη μας**»
(Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση)

Σύντομη περιγραφή - σκοπός

Πρόκειται για μια δραστηριότητα διαβούλευσης μαθητών και μαθητριών ενός τμήματος σε επιλεγμένα θεματικά πεδία, διάρκειας δύο εκπαιδευτικών ωρών, που μπορεί να επαναληφθεί όποτε κριθεί σκόπιμο. Η διαβούλευση διεξάγεται με τη διαδικασία συνέλευσης και αποσκοπεί στην ανάδειξη ιδεών και προτάσεων των μαθητών και μαθητριών για θέματα που αφορούν στη σχολική ζωή και στην εκπαίδευσή τους, στο πώς να εκφράζουν απόψεις, να συζητούν και να λαμβάνουν αποφάσεις για θέματα που τους αφορούν. Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τον σκοπό και τη μεθοδολογία οργάνωσης της συνέλευσης και ακολούθως αποσύρεται, παρακολουθεί και διευκολύνει τη διαδικασία, αν χρειαστεί. Ομάδα μαθητών / μαθητριών αναλαμβάνει να συντονίσει τη δράση, να τηρήσει τα πρακτικά της και να παρακολουθήσει στη συνέχεια την υλοποίηση τυχόν αποφάσεων.

Τεκμηρίωση

Η δραστηριότητα βασίζεται στις αρχές της διεξαγωγής μαθητικών συνελεύσεων, σύμφωνα με την υπάρχουσα νομοθεσία (Υ.Α.23/1986/β-619, όπως έχει τροποποιηθεί) και αποβλέπει στην εκπαίδευση και εξάσκηση των μαθητών / μαθητριών σχετικά με τη διεξαγωγή τους. Οι μαθητικές κοινότητες αποτελούν θεσμό που προάγει τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών στις δημοκρατικές αξίες και στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών. Η σημασία της λειτουργίας μαθητικών κοινοτήτων στα σχολεία και η ανάληψη ευθυνών εκ μέρους των μαθητών έχει τονιστεί σε πολλά κείμενα διεθνών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ¹ και του Συμβουλίου της Ευρώπης, σε διάφορες συστάσεις και κείμενά του², και ελληνικών θεσμών όπως του Συνηγόρου του Παιδιού και του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων. Μέσω της εύρυθμης λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων και των συνελεύσεών τους προάγονται τα δικαιώματα του παιδιού, ιδίως τα οριζόμενα στα άρθρα 12 (το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση γνώμης) και 15 (το δικαίωμα των παιδιών να συνέρχονται σε ομάδες) της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν.2101/1992).

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα έχει βασιστεί στην επιστημονική κατάρτιση και την εμπειρία των μελών της ΠΡΩΤΑ.12, σε προγράμματα αγωγής υγείας, δράσεις και προτάσεις του Συνηγόρου του Παιδιού, επιμορφώσεις εκπαιδευτικών και μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας, ιδίως του πλούσιου υλικού για τα συμβούλια τάξης και σχολικής κοινότητας και γενικότερα για τα συνεργατικά σχολεία με την παιδαγωγική Φρενέ, της Παιδαγωγικής Ομάδας "το Σκασιαρχείο". Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται αξιοποιούν παιδαγωγικές, ψυχολογικές και κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στις λειτουργίες και αλληλεπιδράσεις των ομάδων παιδιών και εφήβων και στη διεξαγωγή διαβουλευσεων ανάμεσά τους. Οι τεχνικές έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί σε σχολεία, κατ' εξοχήν στο πλαίσιο υλοποίησης του εγκεκριμένου προγράμματος «Ζουμ στο δικό μας σχολείο» που εντάχθηκε στα υλικά της Θεματικής Εβδομάδας Γυμνασίων του έτους 2018-19, και του προγράμματος «Ζουμ στην τάξη μας και στο δικό μας σχολείο» που εγκρίθηκε ως εκπαιδευτική δραστηριότητα από το ΥΠΑΙΘ και το ΙΕΠ το έτος 2019-20 (αριθμός έγκρισης Φ.1/ΔΝ/ 179521/Δ7, 18-11-2019) και υλοποιήθηκε, με και χωρίς παρουσία μελών της ΠΡΩΤΑ.12 σε αρκετά γυμνάσια και λύκεια. Με την παραπάνω απόφαση εγκρίθηκε και ως εκπαιδευτικό υλικό ο οδηγός «Η συνέλευση των παιδιών: Τα πρώτα βήματα άσκησης στη δημοκρατία» που προτείνεται ως βοηθητικό εκπαιδευτικό υλικό για τους εκπαιδευτικούς που υλοποιούν τη δράση και είναι διαθέσιμος στο διαδίκτυο³.

¹ Βλ. για παράδειγμα: Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ (2009), Γενικό σχόλιο Ν.12 για το δικαίωμα του παιδιού να ακούγεται η γνώμη του, παρ.112

² Βλ. για παράδειγμα: Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Παιδεία της Δημοκρατίας και την Εκπαίδευση (2010)

³ <http://www.inart12.org/index.php/el/ola-ta-nea/157-i-synelefsi-ton-paidion-ta-prota-vimata-askisis-sti-dimokratia>

Προετοιμασία του/της εκπαιδευτικού που συντονίζει τη δράση

Τη δράση προτείνεται να αναλάβει ο/η υπεύθυνος/η εκπαιδευτικός του τμήματος ή άλλος/η που έχει στενές σχέσεις με τους μαθητές και τις μαθήτριες του. Αρχικά προτείνεται να μελετήσει προσεκτικά το σχετικό υλικό και να προετοιμάσει τη δράση, λαμβάνοντας υπόψη τη συγκεκριμένη τάξη και την εξοικείωση των παιδιών με την ομαδική δουλειά.

Στη συνέχεια, ενημερώνει τη διεύθυνση και τον σύλλογο διδασκόντων σχετικά με τον προγραμματισμό της δράσης, ορίζει σε συνεργασία μαζί τους συγκεκριμένο δώρο κατά το οποίο θα διεξαχθεί αυτή, και καλεί το **5μελές συμβούλιο μαθητών** σε ενημερωτική συνάντηση. Τους εξηγεί τον τρόπο που πρόκειται να διεξαχθεί η δράση και ζητά τη συνεργασία τους, όπως και τη γνώμη τους για θέματα τα οποία θα μπορούσαν να απασχολήσουν τη συζήτηση. Αν υπάρχουν κάποια θέματα που σχετίζονται με τη σχολική ζωή (σχολικό περιβάλλον, σχέσεις μεταξύ μαθητών ή μαθητών-εκπαιδευτικών, επίλυση συγκρούσεων, τήρηση κανόνων, οργάνωση εκδηλώσεων, συζητήσεων, εκδρομών κλπ) τους αναφέρει ότι μπορούν να τα εισηγηθούν για να απασχολήσουν τις ομάδες εργασίας που θα δημιουργηθούν κατά τη διάρκεια της δράσης. Τους ζητά επίσης να φροντίσουν ώστε πριν την έναρξη του συγκεκριμένου δώρου οι καρέκλες της τάξης να έχουν μπει σε κυκλική διάταξη και τα θρανία να έχουν απομακρυνθεί, και τέλος μετά τη δράση να επαναφέρουν την προηγούμενη διάταξη.

Αναλυτική Περιγραφή

Η δραστηριότητα έχει διάρκεια 2 εκπαιδευτικών ωρών και διεξάγεται μέσα στην τάξη, κατά τη διάρκεια του υποχρεωτικού προγράμματος. Μπορεί να έχει διάλειμμα ή και όχι.

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο και ο/η εκπαιδευτικός τους παρουσιάζει τον σκοπό και τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί. Ειδικότερα εξηγεί ότι στη διάρκεια της δώρης συνέλευσης θα γίνει προσπάθεια να συζητηθούν και να ψηφιστούν προτάσεις των μαθητών / μαθητριών για ενέργειες που αποβλέπουν στη βελτίωση της σχολικής ζωής, του περιβάλλοντος και των σχέσεων μέσα και έξω από το σχολείο. Επίσης τονίζει ότι οι προτάσεις των μαθητών θα πρέπει να είναι **νόμιμες, υλοποιήσιμες και ρεαλιστικές** και να περιλαμβάνουν **ευθύνες** που θα αναλαμβάνουν οι μαθητές και οι μαθήτριες. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί τους ρόλους που θα αναλάβουν οι μαθητές και τη σημασία που έχει να τηρείται ο χρόνος, λόγος για τον οποίο ορίζεται και χρονοφύλακας.

Πριν ξεκινήσει η διαδικασία της συνέλευσης, ο/η εκπαιδευτικός (προαιρετικά) ρωτάει τα παιδιά αν θέλουν να παίξουν ένα **παιχνίδι «ζεστάματος»**. Το παιχνίδι ζεστάματος βοηθάει στην καλάρωση και δημιουργία αισθήματος ομάδας στην τάξη και παράλληλα λειτουργεί ως εισαγωγή σε μια διαδικασία διαφορετική από αυτή του μαθήματος. Προτείνεται το παιχνίδι «να αλλάξει θέση όποιος-όποια», που αρέσει σε εφήβους όλων των ηλικιών. Ένα παιδί στέκεται στη μέση, ενώ η καρέκλα του έχει αποσυρθεί από τον κύκλο. Αναφέρει κάτι

που φοράει, που του αρέσει, που συνηθίζει να κάνει, που αντιπαθεί, που σιχάινεται, που νοιώθει ή που ονειρεύεται. Όλοι – όλες που ταυτίζονται με αυτό που αναφέρθηκε πρέπει να αλλάξουν θέση με κάποιον – κάποια άλλη. Όποιος – όποια δεν προλάβει να βρει θέση, λέει το επόμενο «να αλλάξει θέση όποιος – όποια».

Ύστερα από λίγα λεπτά παιχνίδι, ο/η εκπαιδευτικός προτείνει να ξεκινήσει η συνέλευση. Εξηγεί τους ρόλους της **συντονιστικής ομάδας (συντονιστής, χρονοφύλακας, γραμματέας πίνακα)** και ότι από τη στιγμή που θα αναλάβει αυτή τον συντονισμό της διαδικασίας της συνέλευσης, ο/η ίδιος/α σταματά να έχει ενεργό ρόλο, παραμένει στην αίθουσα και παρακολουθεί, και θα παρεμβαίνει μόνο αν χρειαστεί για να διευκολύνει τη διαδικασία. Διευκρινίζει επίσης ότι η συντονιστική ομάδα επιτελεί διαφορετικό ρόλο από το 5μελές συμβούλιο μαθητών και μπορούν να επιλεγούν άλλα πρόσωπα που θα αναλάβουν τους 3 αυτούς ρόλους. Αν υπάρχουν περισσότεροι ενδιαφερόμενοι για κάθε ρόλο γίνεται ψηφοφορία με ανάταση χεριών. Μόλις αναλάβει η συντονιστική ομάδα, δίνει αρχικά τον λόγο στον/στην πρόεδρο ή εκπρόσωπο του 5μελούς που παρουσιάζει πιθανά θέματα προς συζήτηση (με βάση την προετοιμασία που έχει γίνει με τον/την εκπαιδευτικό). Τα **θέματα αναγράφονται** στον πίνακα.

Στη συνέχεια γίνεται χωρισμός της τάξης σε 4 ή 5 **ομάδες εργασίας** (κάθε ομάδα αποτελείται από 4 ή 5 παιδιά). Καλό είναι ο χωρισμός να γίνει με τυχαίο τρόπο, για παράδειγμα όπως κάθονται οι μαθητές / μαθήτριες παίρνουν κατά σειρά ένα νούμερο ομάδας (1 ως 4 ή 5) και αυτό γίνεται εκ νέου μέχρι να μοιραστούν όλα τα παιδιά σε ομάδες. Στις ομάδες συμμετέχουν και τα μέλη της συντονιστικής ομάδας. Κάθε ομάδα κάθεται χώρια σε μικρό κύκλο, ορίζει ένα συντονιστή της και έχει διαθέσιμο χρόνο περίπου 15 λεπτών να φέρει εις πέρας την αποστολή της. Οι ομάδες επιλέγουν όσα από τα θέματα έχουν παρουσιαστεί από το προεδρείο και γράφει στον πίνακα ή (και) άλλα θέματα που θέλουν. Μέσα στο χρόνο που έχουν διαθέσιμο θα πρέπει να ετοιμάσουν **μία τουλάχιστον πρόταση** για να παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης. Μπορεί να έχουν και αναπληρωματικές προτάσεις. Οι προτάσεις τους χρειάζεται να είναι συγκεκριμένες και όπως αναφέρθηκε νωρίτερα υλοποιήσιμες, με παρουσίαση του τρόπου (π.χ. ποιος θα αναλάβει να κάνει τι).

Ο/Η χρονοφύλακας ενημερώνει για το τέλος χρόνου δουλειάς σε ομάδες. Ο/Η συντονιστής/ρια ξεκινά τον συντονισμό και ζητά οι εισηγήσεις να είναι σύντομες και καθαρές. Με κατάλληλο υπολογισμό του διαθέσιμου χρόνου, ορίζεται ο χρόνος συζήτησης για κάθε πρόταση (π.χ. μέγιστος 5 λεπτά), που παρακολουθείται από τον/την χρονοφύλακα. Συζητούνται και ψηφίζονται κατά σειρά μία πρόταση από κάθε ομάδα. Αν ολοκληρωθεί ένας κύκλος και υπάρχει χρόνος, μπορεί να συζητηθεί και δεύτερη πρόταση των ομάδων. Όταν μία πρόταση παρουσιαστεί, ο/η συντονιστής/ρια ζητά να δηλωθεί αρχικά αν υπάρχει άλλη ομάδα με παρόμοια πρόταση. Αν είναι αρκετά όμοιες συζητούνται μαζί. Ύστερα προτείνει να πάρουν το λόγο σηκώνοντας το χέρι όποιος – όποια ενδιαφέρεται

να κάνει ερώτηση ή να δηλώσει τη συμφωνία ή διαφωνία με την πρόταση. Προτείνεται η χρήση **αντικειμένου του λόγου**, που κρατάει όποιος- όποια μιλάει, για να διεξάγεται καλύτερα η διαδικασία. Αφού ακουστούν ορισμένες ερωτήσεις ή απόψεις δίνεται πάλι ο λόγος στον/στην εκπρόσωπο της ομάδας για διευκρινίσεις. Αν κριθεί αναγκαίο, δίνεται δυνατότητα διαλόγου μεταξύ δύο παιδιών από τον/την συντονιστή/ρια. Αν συνεχίζεται η συζήτηση και κοντεύει να παρέλθει ο συμφωνημένος χρόνος, ο/η χρονοφύλακας ενημερώνει την ολομέλεια (ένα λεπτό πριν τη λήξη του). Τότε γίνεται **ψηφοφορία**.

Ο/Η γραμματέας γράφει στον πίνακα συνοπτικά τον τίτλο της κάθε πρότασης (με 1-3 λέξεις) και ξεκινά η καταμέτρηση των ψήφων με ανάταση χεριών, αφού διευκρινιστεί ότι κάποιος ψηφίζει μόνο μία φορά: λευκό (δεν ξέρω τι να ψηφίσω), όχι (δεν συμφωνώ) ή ναι (συμφωνώ). Μία πρόταση θεωρείται ότι εγκρίθηκε αν συγκεντρώνει στο «ναι» το 50%+1 των παρόντων. Το σύνολο των ψήφων πρέπει να είναι ίσο με αυτό των μαθητών της τάξης, περιλαμβάνοντας τη συντονιστική ομάδα. Αν αποκλίνει, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται. Αν υπάρξει μεν πλειοψηφία αλλά είναι οριακή ή προβληθούν σοβαρές αντιρρήσεις, μπορεί η συνέλευση να αποφασίσει να συζητήσει εκ νέου το θέμα σε επόμενη σύνοδό της.

Ακόμη και αν δεν έχει ολοκληρωθεί η συζήτηση όλων των προτάσεων, **τα τελευταία 10 λεπτά**, με υπόμνηση του/της χρονοφύλακα, αφιερώνονται για τη σύνοψη και την αξιολόγηση. Ο/η συντονιστής/ρια με τη βοήθεια του/της γραμματέα πίνακα αναφέρει τι αποφασίστηκε και ποιος προτείνεται να αναλάβει τι. Τοποθέτηση σε αυτό το σημείο μπορεί να κάνει ο/η πρόεδρος της τάξης σχετικά με την υλοποίηση των αποφάσεων. Ο/η γραμματέας του συμβουλίου αναλαμβάνει να καταγράψει τις αποφάσεις στο βιβλίο πρακτικών της τάξης.

Ακολουθεί η **αξιολόγηση**: Όλες και όλοι καλούνται να πουν μια λέξη για το πώς νοιώθουν ή για κάτι σημαντικό που τους έχει μείνει από τη συνάντηση. Μπορεί να είναι κάτι καλό ή και κάτι που έχει προβληματίσει. Ο γραμματέας πίνακα καταγράφει τις λέξεις. Αν ο χρόνος επαρκεί μπορεί να γίνει και μια σχετική συζήτηση για θέματα που έχουν προβληματίσει.

Μετά τη συνέλευση, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να καλέσει το 5μελές για να συζητήσει μαζί τους τι πήγε καλά και τι μπορεί να βελτιωθεί στο μέλλον ως προς τη διαδικασία.

Προτείνεται ο/η εκπαιδευτικός να καταγράψει σε δική του έκθεση πώς κατά τη γνώμη του/της υλοποιήθηκε η συνέλευση: τα θετικά και τα αρνητικά της στοιχεία. Αυτά προτείνεται να τα παρουσιάσει και σε άλλους διδάσκοντες στο τμήμα, προκειμένου να επιβραβεύσουν τα παιδιά για τυχόν θετικές ενέργειές τους ή να γνωρίζουν τυχόν αποφάσεις τους. Επιδίωξη των εκπαιδευτικών χρειάζεται να είναι η **ενδυνάμωση** των μαθητών ατομικά και συλλογικά στην έκφραση γνώμης και στη λήψη αποφάσεων μέσα από δημοκρατικό διάλογο και τήρηση των συμφωνημένων διαδικασιών.

Ακολουθεί έντυπο που προτείνεται να δίνεται στο 5μελές κατά την εισαγωγική συνάντηση του/της εκπαιδευτικού μαζί τους, κατά την οποία τους εξηγεί τη διαδικασία και προφορικά.

Αγαπητό 5μελές συμβούλιο
μαθητών / μαθητριών του

Θα θέλαμε να σας ενημερώσουμε ότι αποφασίσαμε να διοργανωθεί στο τμήμα σας η δράση «**Ζουμ στην τάξη μας**»! Πρόκειται για μία **δίωρη συνέλευση**, κατά την οποία θα συζητήσετε σχετικά με θέματα που αφορούν τη **σχολική ζωή** (σχολικό περιβάλλον, εξοπλισμός, μαθήματα, σχέσεις μεταξύ μαθητών ή μαθητών-εκπαιδευτικών, επίλυση συγκρούσεων, τήρηση κανόνων, οργάνωση εκδηλώσεων, συζητήσεις, εκδρομές κλπ).

Η δράση θα γίνει στις απόμέχρι

Χρειαζόμαστε τη συνεργασία σας, γιατί η συνέλευση θα διεξαχθεί με δική σας ευθύνη, δηλαδή των μαθητών της τάξης σας, ενώ εκπαιδευτικός θα παρευρεθεί, αλλά ύστερα από την εκλογή της συντονιστικής σας ομάδας θα παρακολουθεί και μόνο αν χρειαστεί θα βοηθήσει τη διαδικασία.

Πριν τη δράση / συνέλευση:

Προετοιμάστε τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σας, να συμμετέχουν σε αυτό το δίωρο με σοβαρότητα και ποιότητα! Θα κάνει καλό σε όλους/ες μας. 😊😊

😊 **Ετοιμάστε ένα μικρό αριθμό προτάσεων.** Θα τις παρουσιάσετε στην αρχή της δράσης σαν παράδειγμα.

Βάλτε τις καρτέλες της τάξης σε **κύκλο**, απομακρύνοντας τα θρανία.

Κατά τη διάρκεια της δράσης / συνέλευσης:

Βοηθήστε την τάξη να **εκλέξει** επί τόπου ένα/μία συντονιστή/ρια, ένα/μία χρονοφύλακα και ένα/μία γραμματέα πίνακα, που δεν θα είναι αναγκαστικά μέλη του συμβουλίου σας (καλύτερα να αναλάβουν και άλλοι/ες ευθύνες)

Παρουσιάστε τις προτάσεις σας (ο/η γραμματέας θα τις γράψει στον πίνακα)

Στο χωρισμό των ομάδων θα συμμετέχετε και σεις και, σε όποια ομάδα τύχετε, θα βοηθήσετε μαζί με τους συμμαθητές / τις συμμαθήτριές σας την ετοιμασία μία ή δύο σημαντικών ιδεών – προτάσεων. 😊😊

Κατά τη συζήτηση βοηθήστε να μη γίνεται φασαρία και να υπάρχει διάλογος.

Μετά τη δράση / συνέλευση:

Υποστηρίξτε την υλοποίηση των προτάσεων που εγκρίθηκαν.

Ο **χρόνος** υπολογίζουμε ότι θα μοιραστεί κάπως έτσι:

Εισαγωγή και κάποιο μικρό παιχνίδι ζεστάματος: 10'

Επιλογή συντονιστικής ομάδας και παρουσίαση θεμάτων από το πενταμελές: 5-10'

Χωρισμός ομάδων και ετοιμασία προτάσεων των ομάδων: 15-20'

Παρουσίαση, συζήτηση και ψήφιση προτάσεων ομάδων: 30-40'

Σύνοψη και αξιολόγηση: 10'

Ευχόμαστε καλή επιτυχία!